

Økonomi-dag

kirkelig fellestråd

Revisjon Midt-Norge IKS

Trondheim 24. november 2015

Trygve Nedland - K&A, spesialrådgiver

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

«Bestilling» / Agenda

- **Budsjett og økonomiplaner – Viktige styringsdokumenter**
 - Formelle krav, Budsjettprosessen, budsjettendringer
 - Forholdet drift - investeringer
 - Hvordan finansiere investeringer, låneopptak, tilskudd og bruk av fond
- **Grunnleggende kommunale regnskapsstandarder og sammenhenger**
 - Gjennomgang av viktige regnskapsregler.
- **Lunsj (11.30 -12.15)**
- **Årsavslutning – Hvordan planlegge denne og hva er viktig å huske på**
 - Rutiner – Hvem gjør hva?
 - Avstemminger av kretsløp og vesentlige balanseposter
 - Avskrivninger
 - Kapitalkonto

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

«Bestilling» / Agenda -2

- **Årsavslutning – Hvordan planlegge denne og hva er viktig å huske på**
 - Bruk av fond og avsetninger til fond
 - Årsavslutningsposter, håndtering av mer- og mindreforbruk, strykninger
 - Obligatoriske krav til årsregnskap
 - Obligatoriske krav til årsrapport
 - Behandling av årsregnskap, Vedtak om disponering/ inndekking av resultat.
- **Spesielle tema**
 - Pensjon
 - Gravstellavtaler / Gravlegat
 - Feste av grav, behandling av inntekter og utgifter
 - Kalkulatoriske kostnader og inntekter – forholdet til tjenesteytingsavtale
 - Lønn – Lønnsinnberetning
 - Spørsmål / Innspill om tema fra deltakere – (hvis tid)
- **Kl 15.30 Slutt**

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Kirkelig fellesråd Budsjett og økonomiplan

- Kommune- og kirkelig fellesråds regnskap:
 - Finansielt /Budsjettorientert regnskapssystem
- Formelle krav
 - Lov og forskrift, standarder
- Økonomistyring
 - Ramme - / styring
 - Viktigste styringsdokument

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Økonomihjulet i fellesrådet

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Forskrift om økonomiforvaltningen for kirkelig fellesråd og menighetsråd i Den norske kirke

- § 3 Økonomiplan
- § 4 Budsjett
 - § 4.1. Framstilling av budsjettforslaget til kommunen
 - § 4.2. Årsbudsjettet
 - § 4.3. Årsbudsjettets innhold
 - § 4.4. Budsjettstyring
 - § 4.5. Endringer i årsbudsjettet

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

§ 4-1 Budsjettforslag til kommunen

- samlet forslag om bevilgning over kommunens budsjett til kirkens virksomhet i kommunen, samt forslag til bevilgning i økonomiplanperioden
- økonomireglementet skal angi hvordan medvirkning fra menighetsrådene skal skje.
- må fremlegges for kommunen innen de frister kommunen fastsetter

NB! Samhandling med kommunen tidlig i budsjettprosessen er viktig – Hvordan skjer dette?

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomiutvalg for FR 2016

§ 4.3 Årsbudsjettet

- Bindende plan for midler rådet har, og bruk av midler
- Skal vedtas innen årets begynnelse, (eller senest en måned etter at den kommunale bevilgning er kjent.)
- skal være *realistisk*
- skal omfatte all virksomhet som rådet har ansvar for
- skal stilles opp i samsvar med oppstillingskrav (bl.a inneholde foregående års budsjett og regnskap)
- skal være i balanse -Ikke adgang til å budsjettere med underskudd
- Skal vise inndekning for tidligere års underskudd og nødvendige avsetninger - *NB! Tidfrister!*

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomiutvalg for FR 2016

§ 4.3 Årsbudsjettet - Innhold

- Skal ha separate drifts- og investeringsbudsjett
 - Driftsbudsjett
 - Alle *løpende* inntekter og innbetalinger i året og evt. bruk av tidligere års avsetninger
 - Anvendelse av inntektene ("løpende" utgifter)
 - Nødvendige avsetninger
 - Investeringsbudsjett
 - Tiltak av investeringsmessig karakter i budsjettåret
 - Inntekter og innbetalinger knyttet til investeringsprosjekter
 - Finansiering av inv.prosjekter (Bruk av lån, fonds, driftsmidler)

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomiutvalg for FR 2016

§ 4.4- 4.5 Årsbudsjettet- Økonomistyring

•Det skal i løpet av året legges fram rapporter for rådet som viser utvikling i forhold til vedtatt budsjett
Ved avvik skal det legges fram forslag til tiltak

•Hyppighet ??

- Minst én gang i året
- Men omstendigheter kan tilsi langt hyppigere

•Rådet er ansvarlig for at det foretas endringer i årsbudsjettet når dette må antas påkrevd

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2018

Formelle krav til utforming av budsjett

➤Oppstilling i samsvar med oppstillingskrav i vedlegg 1A og 1 B til økonomiforskriften

- Minimumskrav* ved fremlegging for rådet
- Gruppert etter artsinndeling
- Ikke forskrifts-krav om fordeling på funksjoner – men naturlig å ta utgangspunkt i de 4(5) obligatoriske funksjoner
- Naturlig med detaljering ut over minimumskrav
- Rådet må selv ta stilling til hvilket *detaljeringsnivå* man ønsker å vedta budsjettet
- Viktig at budsjett og regnskap samsvarer i bruk av arter og funksjoner.

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2018

Driftsbudsjett

➤Økonomisk RAMME

Inntekter setter ramme for aktivitet

➤Inntekter

- **Kommunalt tilskudd** - den dominerende inntektspost, og setter normalt RAMMEN for utgiftssiden
 - Samlet bevilgning, eller spesifisert på formål ?
 - Kirkeloven § 15 – Kommunens økonomiske forpliktelse
 - DIALOG med kommune tidlig i prosessen

➤Utgifter

- Lønn – ca 65%
- Drift / vedlikehold, Maskiner / Inventar / utstyr –
 - Skille drift – investering – OBS! KRS nr 4
 - Ekstraordinære tiltak – krever oppmerksomhet

•Disposisjonsfond/ "buffer" – hvor stort bør det være ?

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2018

Investeringer

- Hvis aktuelt – eget investeringsbudsjett!(vedlegg 1b)
 - Prosjekter – NB! Avklare mht KRS 4 – Drift/Investering?
 - Kostnadsoverslag
 - Finansieringsplan
 - Skal være fullfinansiert – dvs ”bunntinjen” = 0
 - Kommunen tar stilling til hvert prosjekt ?
 - Kommunen bevilger ”investeringsramme” ?
 - Ulik praksis fra kommune til kommune avhengig av størrelse, kompetanse og historikk
 - NB! Momskompensasjon investering–
 - Fra 2014: 100% i inv.regnskap –
 - Endret regnskapsføring fom 2014 (art 728 utgår)
 - Forholdet til kommunen mht mva-komp? – tilbakeføre?

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2018

Investeringer

- KR D har innskjerpet overfor kommuner at investeringsbudsjett IKKE er årsuavhengig
- Skal reflektere budsjettårets utgifter/inntekter

➤ KR D - publikasjon 27.10.2011

Veileder - Budsjettering av investeringer og avslutning av investeringsregnskapet

- Konsekvens hvis et investeringer blir fremskyndet / forsinket i forhold til plan som lå til grunn i budsjett ?
- Behov for å gjennomføre budsjettjustering i løpet av året ? / rebudsjettere for påfølgende år
- Skjerpet fokus fra regnskaps- / revisjons miljø på budsjettets betydning

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2018

KRS 4(F) - Avgrensning Drift-Investering

- Kommunelovens intensjon om FORMUESBEVARING
- Standarden gjelder også for kirkeregnskap
- Det er ikke gjort unntak / særbestemmelser for kirkeregnskap.
- Omarbeidet standard ble vedtatt i 2010
- Påbegynt arbeid i fagkomiteen med omgjøring til endelig standard

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2018

Investering Definisjon / Beløpsgrense

- Tiltak av investeringsmessig karakter (pkt 3.1)
- Anskaffelse av eiendeler av vesentlig verdi, bestemt til varig eie eller bruk
 - Økonomisk levetid på minst 3 år og
 - Kostnad minst Kr 100.000
- Ved første gangs investering
 - Alle utgifter vedr prosjektet aktiveres og avskrives senere
 - Investeringer vurderes uavhengig av regnskapsperiode
 - Innsatsfaktorene ved egenproduksjon inngår, jfr KRS 2

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Skillet mellom *vedlikehold* og *påkostning* (pkt 3.2)

Dette skillet kan være krevende å sette i praksis

- Vedlikeholdskostnader
 - Nødvendige kostnader for å opprettholde fastsatt kvalitetsnivå slik at bygningen kan brukes til tiltenkte formål i en gitt brukstid
- Utviklingskostnader (Påkostning)
 - Kostnader til *utvikling* av byggverket i forhold til nye krav

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Vedlikehold

- Løpende vedlikeholdsutgifter utgiftsføres i driftsregnskapet
- Samme standard
 - Tar hensyn til kvalitetsutviklingen uten at det blir en investering
- Utskifting
 - Utsatt vedlikehold skal ikke medføre at utgiften blir en investering
- (Standardens pkt 3.2.2)

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Påkostning

- Tiltak som fører eiendelen til en *annen* stand eller *høyere standard* enn opprinnelig
- Tiltak som fører til økning eller *endring av funksjonalitet* eller kapasitet
- Tiltak som *forlenger levetiden* til et driftsmiddel i forhold til fastsatt økonomisk levetid (avskrivningstider)
- Utgiften må være på minst kr 100.000
- Påkostninger føres i investeringsregnskapet og balanseføres
- (Standardens pkt 3.2.1)

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Særskilte forhold av betydning for kirkeregnskap

- Kommunes tilskudd til investeringer i kirken:
 - Kan være investering i kommunens regnskap – og lånefinansieres (Unntak fra de generelle bestemmelser)
 - Kfr. rundskriv fra KR D -(H-15/03, den 01.07.2003)
- Kirkebygg – Være obs på egenart
 - Antikvariske gjenstander
 - Bestemmelser om ”utgått på økonomisk levetid”
- Ordning med rentekompensasjon –
 - Dilemma ? / utfordring?
 - Bygger ikke opp under tankegang i standarden

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Mulige måter å finansiere investeringer

- Kommunal tjenesteyting
- Mva-komp -inntekstføres direkte i inv.regnskapet(fom 2014)
 - Det betyr at det er *nettoutgift* som krever finansiering
- Kommunalt tilskudd
- Tilskudd fra andre
- Investeringsinntekter (Salg av driftsmidler)
- Låneopptak – (m/ kommunal garanti?)
- Bruk av fondsmidler
 - Både drifts- og investeringsfond er lovlig
- Årets drift (NB! Strykningsbestemmelser!!)

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Grunnleggende regnskapsbestemmelser/-standarder

- **Kirkeloven**
 - har lite om økonomi-/regnskapsbestemmelser
 - Har ikke inntatt parallelle bestemmelser som vi for eksempel finner i *kommunelov* om økonomi
 - Oppgavefordeling og ansvar:
 - § 9 – Menighetsrådets oppgaver
 - § 14 Fellestrådets oppgaver
 - § 15 Kommunens økonomiske ansvar
 - § 16 *Opptak av lån – Truende betalingsinnstilling*
 - § 17 *Soknets eiendomsrett til kirker og kirkegårder*
- **Økonomiforskriften**
- **Regnskapsstandarder**
 - God kommunal regnskapsskikk- GKRS www.gkrs.no

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Regnskapsprinsipper

- All **Tilgang** og **bruk** av midler i drift-/investeringsregnskap
- **Anordningsprinsippet** –
 - *Prinsipp for periodisering av inntekter og utgifter*
 - GKRS-Utgifts-/ Inntektsnotat gir anvisning på praktisering*
- **Bruttoprinsippet**
 - Budsjett og regnskap skal vise omfang av aktivitet

Eksempel:

- Offer som videresendes – både inntekt- og utgiftføres
- Ref. sykepenger = Inntektspost

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

GKRS – God kommunal regnskapsskikk

- **4 grunnleggende notater** - omarbeidet / fastsatt i 2011
 - Kommuneregnskapet -Rammeverk og grunnleggende prinsipper (58 sider)
 - Det kommunale regnskapssystem- grunnleggende sammenhenger (14 sider)
 - Tidspunkt for regnskapsføring av inntekt, innbetaling og gevinst i kommuneregnskapet - "*Inntektsnotatet*" (38 sider)
 - Tidspunkt for regnskapsføring av utgifter, utbetaling og tap i kommuneregnskapet – "*Utgiftsnotatet*" (39 sider)
- **11 regnskapsstandarder**
 - (3 endelige(KRS) / 8 foreløpige (F))

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Konklusjonene i utgiftsnotatet

Type utgift	Tolkning i konklusjon
Gjensidige transaksjoner	
Kjøp av tjenester	Utført tjeneste
Kjøp av varer	Leveringstidspunkt/ overgang av risiko
Lønn og godtgjørelser	Leveringstidspunkt Når den ansatte har levert ytelse
Renteutgifter	Påløpt rente etter avtale
Kjøp av varige driftsmidler	Leveringstidspunkt/ overgang av risiko

Konklusjonene i utgiftsnotatet - 2

Type utgift	Tolkning i konklusjon
Ensidige transaksjoner	
Gaver	Bevilgningstidspunkt (NB!!)
Tilskudd (uten motytelse)	Bevilgningstidspunkt (NB!!)
Usikre forpliktelser	•Rimelig sikkert at transaksjonen vil bli gjennomført •Kan estimeres med tilstrekkelig pålitelighet

Konklusjonene i inntektsnotatet

Type inntekt	Tolkning i konklusjon
Gjensidige transaksjoner	
Levering av tjenester	Utført tjeneste
Salg av varer	Leveringstidspunkt / overgang risiko
Renteinntekter	Tilfaller virksomheten i henhold til avtale
Salg av anleggsmidler	Leveringstidspunkt / overgang av risiko

Konklusjonene i inntektsnotatet - 2

Type inntekt	Tolkning i konklusjon
Betingede tilskudd	I takt med at utgiftene knyttet til den tilskuddsberettigede aktiviteten påløper.
<i>Unntak</i>	<i>Dersom midlene mottas for transaksjonstidspunktet skal midlene inntektsføres når de mottas (Og evt ubrukt del pr 31.12 avsettes til bundet fond)</i>
Ensidige transaksjoner	
Rammetilskudd (kommunens årlige tilskudd til fellestråd)	I den perioden tilskuddet fastsettes for

GKRS - standarder

Endelige standarder (KRS)

- **KRS 1** Klassifisering av anleggsmidler, omløpsmidler, langsiktig og kortsiktig gjeld -Fastsatt 23 juni 2005.
- **KRS 2** Anskaffelsekost og opptakskost for balanseposter - Fastsatt 23. juni 2005
- **F nr 5** Endring av regnskapsprinsipper og korr. av tidligere års feil Fastsatt 2010/ endelig standard 18.12.2014

Foreløpige standarder (F)

- **KRS 3(F)** - Lån – Opptak, avdrag og refinansiering
– Betydelig omarbeidet, Endrede kriterier for når avdrag skal føres i hhv drift og investering. - (Fastsatt 20.04.12)
- **F nr 4(F)** Avgrensningen mellom driftsregnskapet og investeringsregnskapet. Opprinnelig standard des. 2003.
Omarbeidet standard vedtatt desember 2009 med virkning fra 2010

GKRS – standarder /-2

Foreløpige standarder (F)

- **F nr 6** Noter og årsberetning (revidert i 2014)
- **F nr 7** Hendelser etter balansedagen, usikre forpliktelsel og betingede eiendeler
- **F nr 8** Leieavtaler / Leasing **NB!!**
- **F nr 9** Nedskrivning av anleggsmidler
- **F nr 10** Kommunale foretak
- **F nr 11** Finansielle eiendeler og forpliktelsel
- **Høringsutkast(HU)**
- **HU nr 12** Interkommunale samarbeid etter kommuneloven – Regnskapsmessige problemstillinger
- **HU nr 13** Engasjement i selskaper – regnskapsmessige problemstillinger

GKRS-Nyheter/ endringer i standarder 2014-15

- Ingen vesentlige endringer av betydning for fellesråd
- OBS på følgende endringer/nyheter i 2014:
 - KRS nr 6 (F) Noter og årsberetning
(Fastsatt 26.06.2014 – Erstatte forelopig standard fra 2005)
 - En del omarbeidet
 - KRS nr 11(F) Finansielle eiendeler og forpliktelser
 - Fastsatt 08.05.2014 – gjelder for regnskapsåret 2014
 - KRS nr. 7 –Usikre forpliktelser, betingede eiendeler og hendelser etter balansedagen
 - Revidert og oppdatert – vedtatt 08.05.2014

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

KRS nr 6 – Noter og årsberetning

- **Noter og årsberetning**
 - Hvilke notekrav gjelder for FR og MR?
 - Kan være krevende å ta stilling til ut fra de krav som gjelder for kommuner ?
 - Noen likhetstrekk mellom kommune og FR, men størrelse og styringsstruktur er likevel annerledes
 - Et menighetsråd er noe helt annet enn en kommune
 - Disse forhold spiller selvsagt inn når det skal utarbeides noter til årsregnskap
 - Årsberetning – Økonomisk info

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

GKRS - Notater

Notat som er av særlig interesse for fellesrådet:

- **Regnskapsføring av transaksjoner mellom kommune- og kirkesektoren – (24.09.2007)**
- Tjenesteyting er særskilt omtalt, Presiserer at *verdien* av tjeneste skal fremkomme i både kommunens og i FR-regnskap
- Pålegger kommunen å fremskaffe tallgrunnlag

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Andre nyheter/ endringer 2014

Endringer i økonomiforskriften:

KA-rundskriv 1/2014:

- **Ny funksjon 089 Finansieringstransaksjoner**
 - Brukes på *områdeovergripende* forhold
 - Avsetning til/bruk av fond
 - Renter
- **Mva-kompensasjon fra investeringer**
- Fra 2014 inntektsføres direkte i inv.regnskap **konto 729**
- Kontoart 728 utgår fom 2014
Bruttoføring i inv.regnskapet –
Aktivering i balanse - *Bruttobeløp* inkl mva

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Endringer som kom i 2013

- Rundskriv P-11/2012 fra FAD, datert 13.12.2012
- Ny § 5-3 – Bokføring
- Endringer i vedlegg:
- Vedlegg 4A – **Ny funksjon 45 Barnehager**
- Noen opprettinger av tidligere feil i kontoartsbeskrivelser og oppstillingsform i vedlegg 1A/B og 2A/B

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Årsavslutning

- Planlegging – fremdrift,
 - Hvem gjør hva, interne tidsfrister
 - Samhandling med regnskapsfører og revisor
 - Forberedelse, oppdatering på regnskapsbestemmelser
- Tidsfrister i forskrift - er de realistiske?
- Behandling i rådet
 - Hvor detaljert presenteres regnskapet ?
 - Forstår rådsmedlemmer det «kommunale regnskap»
 - Hva i regnskapet interesserer rådsmedlemmer ?

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Forberede regnskapsavslutningen

- INFO / Fastsette, og gjøre kjent **tidsfrister** – få oppmerksomhet om datoen **31.12**
- Informere om ”anordningsprinsippet” – alle *kjente* inntekter/utgifter skal med (Forståelse ??)
- Oppdatere seg på evt. nye regnskapsbestemmelser
- Avtale tidspunkt med regnskapsfører når rådets regnskap kan få prioritet
- Avtale tidspunkt med revisor for å forsøke å komme tidlig i køen
- Behov for å gjøre vedtak i rådet før 31.12, som kan ha betydning for regnskapsavslutningen ?
- AJOUR med løpende regnskapsregistrering?
- NB! Investeringsprosjekter – status??

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Forberede regnskapsavslutningen

- **PLAN** for regnskapsavslutningen (**Huskeliste**)
 - Beskrive aktiviteter
 - Frist for gjennomføring
 - Ansvarlig for utførelse
- **Møteplan for rådet**
 - Må tilpasses fristene i forskriften
- **Fastsette ”Dead-line”**
 - Innkjøp / Innlevering av faktura
 - Innlevering av timelister / reiseregninger
 - Bokføring ordinære driftsutgifter/ inntekter – f.eks. 15.01

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Rutiner ifm regnskapsavslutning

- Samspillet mellom:
 - Kirkeverge / daglig leder
 - Regnskapsfører (internt) eller eksternt (kommunekasse)
 - Rådet
 - Revisor

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Roller

- Utarbeide / fremlegge et regnskap i samsvar med forskrift og gkr
- ”Regnskapspåstand”
 - Regnskapet er *fullstendig*
 - Alle eiendeler / gjeld er *korrekt verdsatt*
 - Drifts-/ investeringsregnskap – *korrekt avgrensing*
 - Nødvendige *noter* er medtatt
- Dette er utfordringen !!!!!
 - Hvem skal sørge for at dette skjer ?
- Revisor ber om ”Fullstendighetserklæring”/ Uttalelse fra ledelsen

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Roller

- **Regnskapsfører**
 - er avhengig av å ha all relevant informasjon tilgjengelig på rett tidspunkt
 - Faglig ansvar for at forskrifter / standarder følges
 - Ansvar for avstemminger / dokumentasjon
 - Ansvar for faglige vurderinger/ verdsettelse i samsvar med forskriftskrav
 - Tilstrekkelig avklart med kommune – ifm tjenesteytingsavtale ?*
- Daglig leder/kirkeverge er ansvarlig overfor rådet

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Roller

• Revisor

- Avlegger beretning til rådet – basert på det regnskap / årsrapport som rådet har fastsatt.
- Frist revisjonsberetning: 1. april (en måned etter at regnskap er fastsatt)
- Revideres i samsvar med **god kommunal revisjonsskikk**
- Bekrefter at regnskapet er avlagt i samsvar med lov/ forskrift og at det ikke inneholder *vesentlige feil, og at disposisjoner er i samsvar med budsjett*
- Evt. *forbehold, presisering, negativ beretning*
- Evt. rapportering til BDR, hvis manglende regnskap pr 01.07
- Kommunikasjon - utenom beretningen etter behov
 - "Engasjementsbrev" / "Kundebrev", Nummererte brev

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Roller

• Revisor - som rådgiver

- DIALOG med revisor
- Kan gjøre bruk av revisors kompetanse underveis – hjelp til å forstå forskrift /standard
- Drøfte skjønsmessige spørsmål
- Teknisk bistand
- Innhente synspunkter(muntlig) om regnskapet FØR det fremlegges for rådet – unngå rettelser
- AVTALE tidspunkt med revisor i god tid !!!!!

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Avstemminger

- Avstemminger av **sammenhenger i regnskapet**
 - (Avstemmingsmodell)
- Avstemming av balanseposter
 - bank fordringer, skattetrekk mv..
 - *Dokumentere* avstemminger (bidrar til lavere revisjonsutgifter)
- Er alle refusjonskrav sendt / bokført?
- Avstemming lønnsinnberetning mot regnskap
- Periodiseringer, f. eks. bokføring av påløpte renter

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Dokumentasjon av balansen

- **NBS nr 5 – Dokumentasjon av balansen – (mai 2013)**
 - *Fullstendighet* – Alle balanseposter er bokført
 - *Realitet* – Kun balanseposter som eksisterer og gjelder virksomheten, er bokført
 - *Nøyaktighet* – Korrekt bokført, riktig periodisert og verdsatt
- Dokumentasjon skal oppbevares ordnet og betryggende sikret.

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Dokumentasjon – realitet og fullstendighet

- **Typer dokumentasjon (pkt 6)**
 - Tilpasses balansepostens art
 - Eksterne bekreftelser – foretrekkes framfor internt produsert – eks: Bankutskrift / VPS-kt
 - Fysiske optellinger (f.eks kontantkasser)
 - Avsetninger mv. – dokumenteres gjennom bokførte opplysninger(kopi av bilag, eller bilagshenvisn.)

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Dokumentasjon – realitet og fullstendighet

- **Typer dokumentasjon**
 - Skyldige off. avgifter – Innsendte oppgaver/ rapporter fra lønssystem
 - Varige driftsmidler – Avskrivningsoversikter
 - Kundefordringer/leverandørgjeld – Saldolister fra kunde- og leverandørregister
- Fortløpende avstemminger gjennom året – (rutine?)

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Dokumentasjon - Verdssettelse

- For noen eksterne bekreftelser gir verdsettelsen seg selv
 - Eks. bankinnskudd - årsoppgave/kontoutskrift
- Andre poster må vurderes særskilt for korrekt verdi
 - Eks. Kundefordringer ("gamle" poster)
 - Mellomværende av ulike slag –
 - Avsetning for forpliktelse – Vurdering av sannsynlighet / risiko
 - Eierandeler som ikke verdinoteres på børs

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

BALANSEN - Grunnleggende sammenhenger

Grunnleggende sammenhenger

Omløpsmidler	+	Anleggsmidler	=	Eiendeler
-		-		-
Kortsiktig gjeld	+	Langeiktig gjeld	=	Gjeld
=				
Arbeidskapital				
-		+		
Ubrukte lånemidler		Ubrukte lånemidler		
=		=		=
Egenkapitalens fondsdel	+	Kapitalkonto	=	Egenkapital

Arbeidskapital:

Omløpsmidler minus kortsiktig gjeld

Kapitalkonto:

Anleggsmidler minus langsiktig gjeld, justert for ubrukte lånemidler.

Egenkapitalens fondsdel:

Arbeidskapital justert for ubrukte lånemidler.

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Avstemming - Grunnleggende sammenhenger

Endring av arbeidskapital

- Fra balansen:

5.1 Omløpsmidler

- 5.3 Korts. gjeld

(A) = Arbeidskapital(AK) - Differanse IB - UB AK = **Endring AK**

- Fra drift/investering (bevilgningsregnskapet):

Sum art 600 - 929 Tilgang på midler

- Sum art 010 - 529 Bruk av midler

+ Endring ubrukte lånemidler

(B) = **Endring i arbeidskapital**

(A) = (B)

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Langsiktig gjeld:

- Fra balansen:
 - UB 5.4 Langsiktig gjeld
 - IB 5.4 Langsiktig gjeld(A)= Endring 5.4 Langsiktig gjeld
 - Fra drift/investering (bevilgningsregnskapet):
 - Art 910 Bruk av lån
 - + Endring i 5.9100 Memoria ubrukte lån
 - = Opptak nye lån i året
 - Art 510 Avdrag på lån(B) = Endring i langsiktig gjeld
- (A) = (B)

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Fonds

- **Fra balansen:**
 - UB 5.51-58 Fonds
 - IB 5.51-58 Fonds(A)= Endring 5.51-58 Fonds
 - **Fra drift/investering (bevilgningsregnskapet):**
 - Art 940-959 Bruk av fonds
 - Art 540-559 Avsetning fonds(B) = Endring i fonds
- (A) = (B)

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Avstemminger - Dokumentasjon

OPPSUMMERING:

- > God intern kontroll og høyere sikkerhet for et korrekt avlagt regnskap
- > Dokumentasjon i samsvar med krav i bokføringsloven
- > Lavere revisjonshonorar - ???
- > Raskere gjennomført revisjon => Raskere behandling av årsregnskap

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Avskrivninger

- Regnskapsførte investeringer skal balanseføres til anskaffelseskost (krs nr 2), som anleggsmiddel/varige driftsmidler (inkl mva)
- Varige driftsmidler skal avskrives over forventet økonomisk levetid - lineært, (jevnt/like årlige avskrivninger)
- Avskrivningstid for grupper av anleggsmiddel - Økonomiboken, side 62

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Kapitalkonto

- Hva er kapitalkonto?
- Saldo = regnskapsført verdi av anleggsmidler som er *egenfinansiert*
- Anleggsmidler – langs. gjeld = kapitalkonto – (Korrigert for ubrukte lån)
- Denne sammenhengen er viktig at er på plass – obligatorisk avstemming
- Posterings som skal føres mot kapitalkonto – se Økonomiboken, side 67

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Fonds – Bruk og avsetning

1. Bundne fond/øremerkede midler
 1. Evt. ubrukte øremerkede midler – avsettes til *bundne fond* – ikke avhengig av budsjett
 2. *Brukt* iht avsatte bundne fonds - Inntektsføre
1. Fonds posterings – Ubundne fonds
Gjennomføres *i samsvar med budsjettet*
 1. Inntektsføre budsjettet bruk av fond/tidl. overskudd
 2. Avsetninger til fonds i samsvar med budsjett (inkl budsjettjusteringer gjennom året)

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Avslutning av driftsregnskapet

- Viser regnskapet regnskapsmessig merforbruk (Underskudd):

=> Gjennomføre STRYKNINGER
(Økonomiforskriften § 5-7, 2. ledd)

I slik rekkefølge:

1. Eventuelle ovf. fra drift til investering
2. Avsetninger til ubundne fonds
(Pkt 1 og 2 er likestilt mht rekkefølge)
3. Budsjettert inndekking av tidligere års regnskapsmessige merforbruk

Unntak: Avsetning av øremerkede midler

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Avslutning av investeringsregnskapet

- Gjennomføre bokføring av *finansiering* i samsvar med budsjett / vedtak, og påløpte utgifter.
- Hvis merforbruk(overskridelser) eller manglende finansiering => **udekket beløp**

Strykninger:

- Udekket beløp skal reduseres ved å:
 1. Redusere budsjettert avsetning finansiert av inntekter i investeringsregnskapet
 2. Overføre budsjettert, ikke disponert bruk av ubundne investeringsfond til prosjekter med manglende finansiering

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Underskudd - inndekning

Drift:

- Inndekkes i det året regnskapet fremlegges, evt. føres opp til dekning i følgende års budsjett – øk.forskriften § 5-1, pkt 5
(I praksis **innen 2 år** etter at det oppstod)
- Under særlige forhold: Ytterligere 2 år

• Hvis det må opptas likviditetslån må dette nedbetales med samme tidsfrister

Investering:

- Inndekkes i løpet av det året regnskapet fremlegges, dvs innen 1 år etter at det oppstod

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Obligatoriske krav til årsregnskap og årsrapport

Økonomiforskriften

- Presentasjon
- Innhold
- Behandling
- Tidsfrister
- Detaljering ut over obligatorisk rapport ?
 - Naturlig å vise sammendragsrapport fordelt på de 4 funksjoner (formål)
 - Drøfte med rådet hvilket detaljeringsnivå man ønsker ut over dette?
 - Bruk *note* hvis særskilte poster skal spesifiseres

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Revisor

- Dialog og kommunikasjon
- Forventninger – «forventningsgap»
 - Hva forventer revisor av rådet?
 - Hva forventer rådet av revisor?
 - Engasjementsbrev?
- Økonomiforskriftens bestemmelser
 - Faktiske revisjonsutførelsen
 - Formell avgivelse av revisjonsberetning

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Revisor

- Forståelsen av økonomiforskriftens ordlyd
"og legges fram for revisor innen 1. mars" - § 5-7
 - Faktiske revisjonsutførelsen bør skje før
 - Formell avgivelse av revisjonsberetning
 - Standard («ren») beretning
 - Beretning med presisering
 - Beretning med forbehold
 - Negativ beretning

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Noter og årsberetning

KRS(F) nr 6

NOTER:

- Forklaring og utdyping av info til poster i regnskapet
- Bidra til å øke forståelse av regnskapet
- Forhold som er nødvendig for å bedømme rådets resultat og stilling, og som ikke fremgår av regnskapet for øvrig
- Presenteres systematisk – krysshensvis til poster i regnsk
- Talloppstillinger – normalt også vise fjoråret/ (budsjett)
- Innledning – redegjøre om anvendte regnskapsprinsipper
 - ❖ Forskiftsbestemte noter
 - ❖ Noter iht gkrs (krs nr 6)
- Vedlegg: Eksempel på naturlig rekkefølge

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomislag for FR 2015

Noter

Pliktige noter iht øk.forskriften:

- Redegjørelse for hvordan *pensjonsforpliktelsene* er dekket
- Aksjer og andeler som er anleggsmidler
- Samlede *avsetninger* og *bruk av avsetninger* for hver fondstype
- Transaksjoner som er ført mot **kapitalkonto**

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomislag for FR 2015

Noter

- Revidert standard- KRS(F) (vedtatt 26.06.2014)
- Primært innrettet mot forhold i kommuner
- Lister opp en rekke punkter – ut over de forskriftsmessige
- Anvendes på kirkeregnskap på de områder det har aktualitet
- Tas inn når ”dette er vesentlig og nødvendig for å vurdere kommunens (rådets) resultat og stilling” – anbefalingen pkt 2.
- Tar utgangspunkt i tilsvarende notebestemmelser i regnskapslov

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomislag for FR 2015

Noter - gkrs

- Noen relevante forhold for FR / MR:
- Opplyse om regnskapsprinsipper
- Lønn/honorar til ledende personer og revisor
- Vesentlige poster som er sentrale for å forstå driftsresultatet
- Varige driftsmidler – ”Avskrivningstablå”
- Investeringsoversikt/status på større pågående investeringsprosjekter
- Vesentlige forpliktelser, f.eks leasingavtaler, langsiktige leieavtaler ol.
- **NB! Standarden må anvendes med skjønn**

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Årsrapport

- Kirkeloven § 9 – MR rapport til menighetsmøtet (det kristelige arbeidet)
- Kirkemøtet – regler og formene i MR/FR's virksomhet
- Økonomiforskriften
 - § 5-1, Pkt1. Det skal for hvert år utarbeides årsrapport
 - § 5-1, pkt 6: Opplysning om forhold som er viktige for å bedømme FR/MR's øk. Stilling og resultatet av virksomheten, når dette ikke fremgår av regnskapet, samt andre forhold av vesentlig betydning for virksomheten
 - § 5-7 Fastsettes av rådet ...

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Årsberetning

KRS(F) nr 6

- Ikke årsrapporten som helhet, men kun økonomidelen
- Utformes slik at den gir et **dekkende bilde av rådets utvikling, resultat og stilling**
- Konsistent med årsregnskapet
- Balansert og objektiv fremstilling

❖ Pliktig innhold –

- Lov og forskrift
- Øvrigt iht gkrs –

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Årsberetning

- Foreløpig standard (KRS):
 - Utdyper / mer spesifikt det som står i økonomiforskriften
 - Vesentlig og sentral økonomisk informasjon, omtale kritiske suksessfaktorer
 - Vurdere fremtidsutsikter – fare for vesentlig endret økonomisk situasjon
 - Fortolkning av statlige styringssignaler/ forventet utvikling i rammebetingelser
 - Vesentlige avvik mellom budsjett og regnskap

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Rådet

- Fastsetter årsregnskap og årsrapport
- NB! Gjøre vedtak om disponering av overskudd / evt inndekning av underskudd
- Undertegnes av rådets leder og daglig leder
- Frist: 1. Mars
- Fastsettes FØR revisor avgir revisjonsberetning
- Normalt bør man ha kjennskap til revisors vurderinger om mulige forbehold når rådet behandler regnskapet

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Vedtak om disponering/ inndekning - Regnskapsføring

Udisponert(Overskudd) – vedtak: avsatt til disp.fond

Debet kto 5.5950(bal) Regnskapsm. mindreforbruk
Kredit kto 3.930 (drift) Bruk av tidl. års regnsk. mindreforbruk
Debet kto 3.540 (drift) Avsetning til ubundet fond
Kredit kto 5.5600 (bal) Disposisjonsfond

Udekket(Underskudd) – vedtak: dekkes av disp.fond

Debet kto 3.530 (drift) Dekning av tidl. års regnsk. merforbruk
Kredit kto 5.5900(bal) Regnskapsm. merforbruk
Debet kto 5.5600 (bal) Disposisjonsfond
Kredit kto 3.940 (drift) Bruk av ubundet fond

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

PENSJON

- Regnskapsføring i kirkelig fellesråd avviker fra tilsvarende regler for kommune
- Årets premie utgiftsføres
- NB! Notekrav
- Utfordring med latente forpliktelser

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

«Gravlegat» - Stellavtale

- Avtale om fremtidig tjeneste – Forskuddsbetaling
- Når skal *inntekt* regnskapsføres?
 - Ved utførelse av tjenesten
- Forskuddsinnbetaling – kortsiktig gjeld
- Mva-pliktig tjeneste –
 - Mva-registrering hvis samlet avg.pliktig omsetning > kr 50'
 - Krav til inntektsføring på særskilt inntektskonto

Se vedlagt *veiledning regnskapsføring*

Økonomidag for FR 2015

Festeavgift

- Festeavtale – normalt 5/10 års forskuddsbetaling
- Bør forskuddsbetalt festeavgift periodiseres ?
- Ikke vanlig regnskapspraksis så langt
- Svært små årlige avgifter
- Ikke anledning til oppsigelse/tilbakebetaling
- Jevne inntekter ?
- Vesentlighetsbetraktning
- Prinsipielle / praktiske betraktninger??

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Regnskapsføring Kommunal tjenesteyting

• DRIFT -

- **Kommunens driftsregnskap:**
- Skal fremkomme som overføring til kirkelig fellesråd med det beløp som det koster kommunen å produsere den aktuelle tjeneste. Motpost blir inntekt på det område i kommunen som har levert tjenesten

- **Fellessrådets regnskap:** Art 390 /790 -

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Regnskapsføring Kommunal tjenesteyting

• Investering -

- I stedet for å overføre tilskudd til fellesrådet blir investeringen gjennomført fullt ut i kommunens eget regnskap.
- Dette er også en form for *tjenesteyting*
- Investeringer av denne type kommer ikke alltid til uttrykk i fellesrådets regnskap.
- Utfordring:
 - Få synliggjort dette i fellesrådets inv.regnskap
 - Korrekt balanseføring

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Regnskapsføring Kommunal tjenesteyting

- **Investering** – gjennomføres i kommunens regnskap

Fellessrådets regnskap:

- Fellesrådet er avhengig av oppgave fra kommunen som viser hva som er utgiftsført på de respektive prosjekter.
- Pr 31.12 må derfor kommunen utarbeide oversikt over årets investeringsutgifter, som grunnlag for at fellesrådet kan regnskapsføre kalkulatorisk utgift /inntekt på art 390/790 i investeringsregnskapet

Balanse:

- Pågående prosjekter aktiveres i fellesrådets balanse som "anlegg under oppføring"
- Ferdige prosjekter aktiveres på det respektive anlegg og avskrivning påbegynnes året etter at anlegget er tatt i bruk

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Lønnsinnberetning

- NB! A-meldingen – fra 2015
 - NB! 1000 / 8000 kroners grense innberetningsplikt
Under grense – Ikke trekkplikt MEN: avgiftspliktig
- NB! Oppgaveplikt ved utbetaling til selvstendig næringsdrivende

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Elektronisk kommunikasjon (EKOM)

Nytt fra 2014:

- Sjablonbeløp – max **4.392**
- Uavhengig av antall ekom-tjenester som arbeidsgiver dekker
- Ikke lenger skattefritt bunnfradrag på kr 1.000
- Eventuell egenbetaling reduserer ikke skattepliktig fordel
- Skattefritt beløp for ”innholdstjenester”

KA / Revisjon Midt-Norge
Økonomidag for FR 2015

Takk for oppmerksomheten

LYKKE TIL MED ÅRETS
REGNSKAPSAVSLUTNING !!!

Trygve Nedland
Tlf 90 67 65 89
trygve.nedland@ka.no

GRAVSTELL -REGNSKAPSMESSIG BEHANDLING

Mine tanker om hva som bør være god regnskapspraksis:

Gravstell/ "gravlegater" som kirkelig fellesråd har ansvar for, SKAL inngå i fellesrådets regnskap.

Det skal IKKE tillates at bankkonti holdes utenfor fellesrådets regnskap med benevnelse "gravlegat", med mindre det er reelle, selvstendige legater. Da skal disse behandles etter stiftelseslovens bestemmelser.

Det anbefales at regnskapsmessige behandling skjer ved at Inntektsføring i driftsregnskapet skjer det året gravstellet utføres. Denne inntektsføring vil da også være sammenfallende med *avgiftspliktig omsetning*, og mva-behandling skjer i henhold til denne forståelse.

Regnskapsmessig blir løsningen slik:

- Forskuddsinnbetalingen behandles som en *betalingstransaksjon* og reskontroføres i regnskapet på lik linje med vanlige betalinger for mellomværende med kunder/leverandører. Dvs at det forskuddsinnbetalte beløp fremkommer som *kortsiktig gjeld*.
- Forskuddsinnbetalt beløp bør håndteres på særskilt bank-konto, adskilt fra rådets ordinære driftskonti. Det er ikke noe lov-/forskriftskrav i regnskapsregelsverket som pålegger at midlene skal være på særskilt bankkonto. Det er likevel en sterk anbefaling at dette skjer for å sikre en forsvarlig forvaltning av midlene.
- Avtalt pris for gravstellet, (kfr prislister) "faktureres" det respektive år som stellet utføres, og inntektsføres i driftsregnskapet på lik linje med stell som har "årsavtale". Årsprisen belastes mellomværende med kunde/avtalemotpart.
- Mva-behandling må skje i samsvar med gjeldende mva-regler (plikt til mva-registrering hvis samlet avgiftspliktig omsetning overstiger kr 50.000 i en 12-mndr periode).
- Utgifter til gravstell regnskapsføres på de konti hvor disse etter sin art hører hjemme, og disse utgifter berører ikke forholdet til kunde/avtalemotpart.
- Saldo på den særskilte bankkonto justeres årlig i samsvar med samlet restsaldo på stellavtaler. Renter på den særskilte bankkonto er i utgangspunktet å betrakte som en fri inntekt for fellesrådet. Med mindre man gjennom avtaler har forpliktet seg til å tilføre renter årlig til "legatet".
- Det forutsettes at det utvikles rutiner /systemløsninger for effektiv og forsvarlig håndtering i samråd med de aktuelle systemleverandører (Ecclesia, Gravlund, ++)

27. nov 2013

Trygve Nedland

GRAVSTELL - REGNSKAPSFØRING

		evt. konto.nr	debet/kredit
"Gravlegater" -			
ca 100 bankkonti som pr 31.12.2012 , utgjør kr 1.200'			
er i 2013 samlet på én høyrentekonto pålydende NN fellestråd.			
Hvilke regnskapstransaksjoner må skje i Fellestrådet's regnskap for 2013 ?			
2013 - mars : Innbetaling av "forskudd" for 5 år	kr 10 000	(B) 5 10 Bank (høyrentekto)	D 10 000
		(B) 5 32 Kortsiktig gjeld	K (10 000)
2013: Iht avtale - "årsavgift" kr 1.600 + mva	kr 2 000	(D) 3 650 Avg.pl salg	K (1 600)
Inntektsføring skjer i den periode tjenesten utføres		(B) 5 3xxx Utg. mva	K (400)
		(B) 5 32 Kortsiktig gjeld	D 2 000
		(B) 5 10 Bank (høyrentekto)	K (2 000)
		(B) 5 10 Bank (driftskonto)	D 2 000
Utgiftene til gravstell kan skje på ulike måter:			
Egne ansatte utfører jobben		utgiften vises da som lønnsutg	
Kjøp av blomster (og evt tjeneste) fra gartner		utgiften fremkommer da som driftsutg - art 110	
Innleide private/pensjonister til å plante		Utbetaling fra fellestrådet - NB! Lønnsoppgaveplikten !!!	